

# Paczolay Gyula

## 750 magyar közmondás

1991

Aki **á**-t mond, mondjon bé-t is.  
Ha **adnak**, fogadd el, ha ütnek, szaladj el.  
Jobb **adni**, mint kapni.  
Kétszer **ad**, aki gyorsan ad.  
Amilyen az **adonisten**, olyan a fogadjistén.  
Hátrább az **agarakkal!**  
Ki mint veti **ágyát**, úgy alussza álmát.  
**Ágyúval** lő verebekre.  
**Ajándék** lónak ne nézd a fogát.  
**Ajtóstul** ront be a házba.  
Ha kidobják az **ajtón**, bemegy az ablakon.  
Nem amint **akarnánk**, hanem amint lehet.  
Csak **akasztásra** való istrángot sem érdemelne.  
Kinek **akasztófa** helye, nem hal a Dunába.  
**Akasztott** ember házában kötelet emleget.  
**Alkalom** szüli a tolvajt.  
Felkavarta az **állóvizet**.  
- Követ dobott az állóvízbe.  
Nem esik messze az **alma** a fájától.  
Nem vagyunk **angyalok**.  
Amilyen az **anya**, olyan a leánya.  
Nézd meg az **anyját**, vedd el a lányát.  
**Ár** ellen nehéz úszni.  
Aki nem tud **arabusul**, ne beszéljen arabusul.  
Az **arany** a sárban is arany.  
Hallgatni **arany** (beszélni ezüst).  
Nem mind **arany**, ami fénylik.  
Ki korán kel, **aranyat** lel.  
Nem fog **aranyon** a rozsda.  
**Aranykulcs** minden ajtóba beillik.  
Nem mindig az **arat**, aki vet.  
Ez nem az én **asztalom**.  
Három **asszony** (egy lúd, két asszony), egész vásár.  
Jó **asszony** a háznak koronája.  
Serény **asszonynak** rest a lánya, rest asszonynak serény a lánya.  
Higgy az **asszonynépnek**, mint az áprilisi időjárásnak.  
Könnyű az **asztag** alatt/mellett kalászt szedni.

Nem játszunk „add vissza a **babaruhát**.”  
Sok **bába** közt elvész a gyerek.  
Nem **babra** megy a játék.  
A **bagoly** is bíró a maga barlangjában.  
**Bagoly** mondja verébnek, hogy nagyfejű.  
A **baj** nem jár egyedül.  
Mindenkinek megvan a maga **baja**.  
Ugyanazon **bakot** nyúzza.  
(A régi nótát fújja.)  
Mindenkit érhet **baleset**.  
Elcsúszott egy **banánhéjon**.

Késő **bánat** eb gondolat.

**Barátot** szerencse hoz, szükség próbál.

Mondd meg, ki a **barátod** megmondom ki vagy.

Nem mind **barátod**, aki rád mosolyog.

Inába szállt a **bátorsága**.

**Bátraké** a szerencse.

A **béka** feneke alatt van.

Lenyeli a **békát**.

Hagyj **békét** másnak, magadra viselj gondot.

Jobb a **békesség**.

Kapkod, mint **Bernát** a mennykőhöz.

Nyert benne, mint **Bertók** a csikban.

(Mindent elvesztett.)

Sok **beszédnek** sok az alja.

A **betyárból** lesz a legjobb pandúr.

**Beletört** a bicskája.

Kinyílik a **bicska** a zsebében.

Aki **bírja**, marja.

Sorba megy, mint a falusi **bíróság**.

Ki hol **bízik**, ott hízik.

Magyarazza a **bizonyítványát**.

Szegénységi **bizonyítványt** állít ki magáról.

**Bocskorbór** az orcája.

(Vastag bőr van a képén.)

Mást beszél, mint **Bodóné**, mikor a bor árát kérik.

**Bolond** lyukból bolond szél fúj.

**Bolond** ütközik kétszer egy kőbe.

**Bolondnak** kedvez/jár a szerencse.

Egy **bolond** beledobja a kútba a követ, száz okos se veszi ki.

Egy **bolond** százat csinál.

**Bor** be, ész ki.

Jó **bornak** nem kell cégér.

Bámul, mint **borjú** az új kapura.

**Borotvaélen** táncol.

Kicsi a **bors**, de erős.

**Borsot** tör valakinek az orra alá.

Falra hányt **borsó**.

Úgy illik össze, mint **bot** a tegezbe.

Minden **botnak** a végén a feje.

(Nyugtával dicsérd a napot.)

Aki **bottal** köszön, annak doronggal felelnek.

**Bottal** üthetik a nyomát.

Senki sem tud kibújni a saját **bőréből**.

Mindenki a maga **bőrét** viszi a vásárra.

El van maradva egy **brosúrával**.

Nem egy nap alatt épült **Buda** vára.

Egyszer volt **Budán** kutyavásár.

Felfelé **bukott**.

A **cél** szentesíti az eszközt.

Minden **cigány** a maga lovát dicséri.

Nem szokta a **cigány** a szántást.

Még ha **cigánygyerekek** potyognak/esnek is az égből.

**Csáky** szalmájának tekinti.

**Csalánba** nem üt a ménkű/mennykő.

Add meg a **császárnak**, ami a császáré, és az Istennek, ami az Istené.

Elásták a **csatabárdot**.

Sok **csepp** követ váj.

**Cserép**, zsindey van a háztetőn/házon.

(Fiatal/gyerek van jelen, ill. „a falnak is füle van.”)

**Cseréptálhoz** fakanál.

Lehazudná a **csillagokat** az égről.

Ha nem **csinálok** semmit, abból nem lehet baj.

A sáros **csizmámat** sem törölném hozzá.

Hogy kerül a **csizma** az asztalra?

Minden **csoda** három napig tart.

Ez már lerágott **csont**.

Későn jövőnek **csont** az ebédje.

Ha nem **csordul**/csurran, cseppen.

**Csőbörből** vödörbe.

Kicsiny **csupor** hamar felforr.

**Darázsfészekbe** nyúl.

Elköltené a **Dárius** kincset is.

Te sem vagy jobb a **Deákné** vásznánál.

Jön még kutyára **dér**.

Három napig **dínomdánom**, holtig való szánom bánom.

A **dió** törve, az asszony verve jó.

Hallgat, mint a süket **disznó** a búzában.

Éhes **disznó** makkal álmodik.

Okos **disznó** mély gyökeret ránt.

**Disznóra** gyömbért ne vesztegess.

Nem erőszak a **disznótor**.

**Dobbal** nem lehet verebet fogni.

Aki **dolgozik**, az nem ér rá pénzt keresni.

Aki nem **dolgozik**, ne is egyék.

**Dróton** rángat valakit.

Két **dudás** egy csárdában nem fér meg.

Akkor lészen az, mikor a **Duna** visszafoly vagy elszárad.

**Dunát** lehetne rekeszteni vele/velük.

Nehezen alkuszik meg két **eb** egy csonton.

Az **ebek** harmincadjára kerül/jutott.

Fogas **ebnek** való a csontrágás.

Ha egy **ebet** bottal hajtanak a nyúl után, nem fogja az meg.

Köti az **ebet** a karóhoz.

**Ebcsont** beforr.

**Ég** és föld a különbség (köztük).

Mint derült **égből** a villámcsapás.

Az **egészség** ízét a betegség adja meg.

Szegény az **eklézsia**, maga harangoz a pap.

**Elefánt** a porcelánboltban.

Nem azért **élünk**, hogy együnk, hanem azért eszünk, hogy éljünk.

Ki **elbízta** magát, könnyen megszégyenül.

Se **el ne hidd**/bízd magad, se kétségbe ne essél.

Akkor/Úgy szép az **élet**, ha zajlik.

Az **ellenségemnek** se kívánom.

Aki nincs **ellenünk**, az velünk van.

Ami **elmúlt**, elmúlt.

Ahány **ember**, annyi vélemény.

Az **ember** nem lehet elég óvatos.

**Ember** embernek farkasa.

**Ember** tervez, Isten végez.

Holtig remél az **ember**.

Nem tudja az **ember**, mire virrad.

Sok jó **ember** elfér kis helyen.

Híres **eperre** nem kell kosárral menni (aközelebb lakók vagy szemfülesebbek már leszedték rég).

Nem szed más kosarába **epret**.

Az **erdőnek** füle van, a mezőnek szeme van.

Ahogy **esik**, úgy puffan.

**Eső** után köpönyeg.

Májusi **eső** aranyat ér.

Többet **ésszel**, mint erővel.

**Eszi**, nem eszi, nem kap mást.

Azt se tudja, **eszik**-e vagy isszák.

Sok **eszkimó**, kevés foka.

Nincs olyan hitvány **eszköz**, hogy hasznát ne lehetne venni.

**Evés** közben jön meg az étvágy.

Ez van, **ezt** kell szeretni.

Amilyen a **fa**, olyan a gyümölcse.

Nagy **fába** vágta a fejszét.

**Fából** vaskarika.

Kemény **fából** faragták.

Jó **fának** is van rossz gyümölcse.

A **fát** nem vágják ki egy csapásra/vágásra.

Addig hajtsd a **fát**, míg vessző.

Maga alatt vágja a **fát**.

Rossz **fát** tett a tűzre.

Nem látja a **fától** az erdőt.

Nem nőnek a **fák** az égig.

A **fakónak** muszáj húzni, mert a fakót is húzzák.

(Akitől az előjárói megkövetelnek valamit, az is kénytelen követelni a beosztottaitól.)

A **fálnak** is füle van.

A **farkas** a szőrét elhányja, de a szokását nem.

**Farkast** emlegetnek, a kert alatt kullog/jár.

Nem eszi meg a **farkas**/kutya a telet.

A **farok** csóválja a kutyát.

Az új **fazék** megtartja első szagát.

Minden ember az ő maga **fazeka** mellé szít.

(Minden szentnek maga felé hajlik a keze.)

Egy **fecske** nem csinál nyarat.

Akinek nincs a **fejében**, legyen a lábában.

**Fején** találja a szöveget.

Összecsapnak a **feje** fölött a hullámok.

Lehajtott **fejet** nem éri a kard.

Nem jó **fejvel** menni/rohanni a falnak.

Veszett **fejsze** nyele.

Jobb **félni**, mint megijedni.

Jobb **félútról** visszatérni, mint rossz útra térni.

Hadd hulljon a **férgese**.

Jobb a sűrű **fillér**, mint a ritka forint.

Amíg nekünk csak **fizetgetnek**, addig mi is csak dolgoztatunk.

Akinek a **foga** fáj, tartsa a nyelvét rajta.

(Segíts magadon.)

Feni a **fogát** valamire.

Kimutatja a **foga** fehérjét.

**Fogjuk** meg és vigyétek.

Ott szakad a **fonal**/madzag/kötél, ahol legvékonyabb.

Elment **Földvára** deszkát árulni (meghalt).

Amit **főztél**, edd is meg!

Szégyen a **futás**, de hasznos.

Egyik **fülén** be, a másikon ki.

Se **füle**, se farka.

Ahol **füst** van, ott tűz is van.

**Füstbe** ment.

Nagyobb a **füstje**, mint a lángja.

Senkinek sem repül szájába a sült **galamb**.

Ahol sok a **gazda**, bolond a szolgál.

Az okos **gazda** a kárt is jóra fordítja.

**Gazda** nélkül csinálja a számítást.

**Gazda** szeme hizlalja a jószágot.

Elkapta a **gépszíj**.

Mással kapartatja ki a **gesztenyét** a tűzből/parázsból.

A **gombhoz** varrja a kabátot.

**Gúzsba** kötve táncol.

**Gyakorlat** teszi a mestert.

**Gyáva** népnek nincs hazája.

**Gyermek**, részeg, bolond mondják az igazat.

Meghalt a **gyermek**, oda a komaság.

Kisgyerek - kis gond, nagy **gyerek** - nagy gond.

Nem kell a **gyereket** a fürdővízzel kiönteni.

Néma **gyereknek** az anyja sem érti a szavát.

Tiltott **gyümölcs** edesebb.

Nincs a **hadban** semmi 'Péter bátya'.  
„Szolgálatban a rokonság/ismeretség nem számít.”  
Hosszú **haj**, rövid ész.  
A süllyedő **hajót** elhagyják a patkányok.  
Egy **hajóban** eveznek.  
A nagy **hal** megeszi a kis halat.  
Fejétől búzlik a **hal**.  
**Halál** ellen nincs orvosság.  
Jó volna **halálnak**.  
Sokat **hallj**, láss, keveset szólj.  
Amiről **hallgatunk**, az nincs is.  
A **hallgatás** beleegyezés.  
Nem lesz belőle énekes **halott**.  
Úgy kellett/hiányzott ez, mint ablakos/üveges tótnak a **hanyattesés**.  
A **harag** rossz tanácsadó.  
A mai **haragod** halaszd holnapra.  
Nem zörög a **haraszt**, ha nem fúj a szél.  
**Három** a magyar igazság.  
Addig hántsd a **hársat/hársfát**, míg hámlik.  
(Addig üsd a vasat, míg meleg.)  
Üres **hasnak** nem elég a szép szó.  
Akkor lássam, amikor a **hátam** közepét.  
A **határ** a csillagos ég.  
Mindennek van **határa**.  
Ahány **ház**, annyi szokás.  
Amit a **ház** ellop, elő is adja.  
Sok **ház** ég belül, de nem látszik kívül.  
Az én **házam** az én váram.  
Mindenkori a maga **háza** előtt söpörjön.  
**Háztűznézőbe** megy.  
Aki **hazudik**, az lop is.  
Aki egyszer **hazudni** mer, többet hitelt nem érdemel.  
Úgy **hazudik**, mintha könyvből olvasná.  
A **hazugot** hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát.  
Akkor se hisznek a **hazugnak**, mikor igazat mond.  
**Hegy** hegygel nem találkozik, de ember emberrel igen.  
Csak az nem követ el **hibát**, aki nem dolgozik.  
A rossz **hír** szárnyon jár, a jó alig kullog.  
Aki könnyen **hisz**, könnyen csalatkozik.  
Hol van már a tavalyi **hó**?  
A **hóhért** akasztják.  
**Holló** a hollónak nem vájja ki a szemét.  
Ki tudja, mit hoz a **holnap**.  
A **holtakról** vagy jót vagy semmit.  
Egyszer **hopp**, másszor kopp.  
Üres **hordó** jobban kong.  
Olcsó **húsnak** híg a leve.

Az **idő** eljár, senkire nem vár.  
Az **idő** pénz.

Aki **időt** nyer, életet nyer.  
Mindennek megvan a maga **ideje**.  
Mondj/szólj **igazat**, betörök a fejed.  
Borban az **igazság**.  
Az **igazságot** nem lehet véka alá rejteni.  
Aki sokat **ígér**, keveset ad.  
Az **ígéret** szép szó, ha megtartják úgy jó.  
**Ígéretekkel** tele a padlás.  
„Elegem van az ígéretekből.”  
Ami téged nem **illet**, ne törd azon a fejedet.  
Csak az **imádság** tartja benne a lelket.  
Akinek nem **inge**, ne vegye magára.  
**Ingednek** se higgy.  
Ha nincs **ired** és szelencéd, miért teszed magad borbélylá?  
„Nem vállalkozhatunk valamire, ha a hozzá szükségesekkel nem rendelkezünk.”  
Jobb száz **irigy**, mint egy szánó.  
Akinek az **Isten** hivatalt ad, észt is ad (vagy észt nem ad) hozzá.  
Akinek **Isten** valamit ad, ember el nem veheti.  
Az **Isten**/Krisztus urunk is kitért a részeg ember elől.  
Az **Isten** se tehet mindennek eleget.  
Az **Isten** sem siet, sem késik.  
Felvitte az **Isten** a dolgát.  
**Isten** malmai lassan őrölnek, de biztosan.  
**Isten** nem ver bottal.  
Mefogta az **Isten** lábát.  
Nem ismer se **Istent**, se embert.  
Segíts magadon, az **Isten** is megsegít.  
Olyan hosszú, mint a Szent **Iván** éneke.

A **jég** hátán is megél.  
A **jó** elnyeri méltó büntetését.  
Minden **jó**, ha a vége jó.  
Mindenütt **jó**, de legjobb otthon.  
Minden **jóban** van valami rossz.  
**Jóból** is megárt a sok.  
Amit **jókedvvel** teszel, nem esik nehezedre.  
Minden úgy van **jól**, ahogy van.  
Ne csak tudd a **jót**, hanem tedd is.  
**Jótett** helyébe jót ne várj.  
**Jótett** helyébe jót várj.  
Ha **jöttök**, lesztek, ha hoztok, esztek.  
**Jöjjön**, aminek jönni kell.  
Amit szabad **Jupiternek**, nem szabad azt az ökörnek.

**Kabátügye** van - Kabátügybe keveredett.  
A **káder** nem vész el, csak átalakul.  
A **kákán** is csomót keres.  
Minden **kakas** úr a maga szemétdombján.  
Nem lehet mindent egy **kalap** alá venni.  
Kinek milyen **kalapja** van, olyannal köszön.

Üres **kalász** fenn tartja a fejét.  
Üres **kamrának** bolond a gazdasszonya.  
Megfojtaná egy **kanál** vízben.  
Minden lében **kanál**.  
Egy **kaptafára** húz mindent.  
Nincs az a **kár**, mely valakinek ne használna.  
Fekete **karácsony**, fehér húsvét.  
Ha rövid a **kardod**, toldd meg egy lépéssel.  
Két éles **kard**/tőr nem fér meg egy hüvelyben.  
Megy, mint a **karikacsapás**.  
Nyílt/nyitott **kártyákkal** játszik.  
Kinek egyszer megégette száját a **kása**, az aludtتهjet is megfújja.  
Nem eszik a **kását**/levest olyan forrón, ahogy főzik.  
Könnyű **Katit** táncba vinni (ha ő is akarja).  
**Kazalban** tűt keres.  
A **kecske** is jóllakik és a káposzta is megmarad.  
A **kecske** se menne a vásárra, ha nem hajtanák.  
A vén **kecske** is megnyalja a sót.  
Úgy szereti, mint a **kecske** a kést.  
**Kecskére** bizza a káposztát.  
Iszik, mint a **kefekötő**.  
Összeköti a **kellemest** a hasznossal.  
Felírjuk a **kéménybe** korommal.  
**Kenyértörésre** került a dolog.  
Amilyen a **kérdés**, olyan a felelet.  
Jobb kétszer **kérdezni**, mint egyszer hibázni.  
A **kerék** is jobban forog, ha kenik.  
Aki **keres**, talál.  
Leszedi róla **keresztvizet**.  
Ami **késik**, nem múlik.  
**Késó** sütve.  
(Eső után köpönyeg.)  
Jobb **későn**, mint soha.  
Megtanítlak **kesztyűbe** dudálni.  
**Kéz** kezet mos.  
Nem tudja a jobb **kéz**, mit csinál a bal.  
Sok **kéz** hamar kész.  
Mossa a **kezet**.  
Jó **kezdet** fél siker.  
Minden **kezdet** nehéz.  
A **kibicnek** semmi sem drága.  
Sok **kicsi** sokra megy.  
**Kicsire** nem adunk/nézünk, a nagy meg nem számít.  
Jó **kifogás** sose rossz.  
Kit a **kigyó** megcsíp, a gyíktól is fél.  
**Kígyót**-békát kiált rá.  
Pünkösdi **király(ság)**.  
Bujkál bennem a **kisördög**.  
Amit nem **kívánsz** magadnak, te se tedd embertársadnak.  
A **kivétel** erősíti a szabályt.

Jó a hosszú **kolbász** és a rövid prédikáció.  
Szemérmes **koldusnak** üres a táskája.  
**Kolumbusz** tojása.  
**Kopár** helyen kereskedel.  
(Borsót hánysz a falra.)  
**Kopaszt** borotvál.  
Borsót hány a falra.  
Aki **korpa** közé keveredik, megeszik a disznók.  
Addig jár a **korsó** a kútra, míg el nem törik.  
**Kovács** kovácsra irigykedik.  
Nagy **kő** esett le a szívéről.  
Nem mohosodik az a **kő** meg, melyet gyakran mozgatnak.  
Ha megdobnak **kővel**, dobd vissza kenyérrrel.  
Egy **követ** fújnak.  
Minden **követ** megmozgat.  
**Kölcsön** kenyér visszajár.  
Baj van **Köpecen**.  
**Köpönyeget** fordít.  
**Körmére** ég a munka/dolog.  
Ha minden **kötél** szakad.  
Kinek **Krisztus** a barátja, könnyen üdvözülni.  
**Krisztus** koporsóját sem őrizték ingyen.  
Elmehetsz **Kukutyinba** zabot hegyezni.  
Kaparj **kurta**, neked is lesz.  
A **kutya** ugat, a karaván halad.  
Amelyik **kutya** ugat, az nem harap.  
Egyik **kutya**, másik eb.  
Itt van a **kutya** elásva/eltemetve.  
Jobb az élő **kutya** a holt oroszlánnál.  
**Kutya**-macska barátság.  
Leforrázott **kutya** az esőtől is fél.  
Nemcsak egy tarka **kutya** van a világon.  
Vörös **kutya**, vörös ló, vörös ember egy se jó.  
**Kutyából** nem lesz szalonna.  
A mi **kutyánk** kölyke.  
Amely **kutyát** meg akarnak ölni, veszett nevét költik.  
**Kutyaharapást** a szőrivel gyógyítják.  
**Kutyaugatás** nem hallatszik a mennybe.

Bal **lábbal** kelt fel.  
Nehéz **lánchan** táncot járni.  
**Lányomnak** mondom, menyem értsen belőle.  
Rátesz még egy **lapáttal**.  
**Lassan** járd, tovább érsz.  
A **látszat** csal.  
**Legény** a gáton.  
Nem az a **legény**, aki üti, hanem aki állja.  
**Légvárat** épít.  
Két **legyet** üt egy csapásra.  
Mindent **lehet**, csak akarni kell.

Nincs **lehetetlenség**, csak tehetetlenség.

Csak hálni jár bele a **lélek**.

**Lesz**, ami lesz.

Hátra van még a fekete**leves**.

Többe kerül a **leves**, mint a hús.

Átesett a **ló** túlsó oldalára.

Ez egy állatorvosi **ló**.

Ha **ló** nincs, a számár is jó.

Nagy a feje, búsuljon a **ló**.

A **lónak** négy lába van, mégis megbotlik.

Közös **lónak** túros a háta.

Nyomatató **lónak** nem kötik be a száját.

Jó/Rossz **lóra** tesz.

A **lovak** közé dobta a gyeplőt.

Ki a más ember **lovának** vermet ás, az önnön lovának nyaka szakad bele.

Azt a **lovat** ütik, amelyik jobban húz.

A **lovát** keresi s rajta ül.

Kilóg a **lóláb**.

Úgy, lassan készül, mint a **Luca** széke.

Ha már **lúd**, legyen kövér!

Sok **lúd** disznót győz.

Addig dugd be a **lyukat**, míg kicsi.

Az egyik **lyukat** a másikkal tömi/dugja be.

**Lyukat** beszél a hasába valakinek.

Amit **ma** megtehetsz, ne halaszd holnapra.

**Ma** nekem, holnap neked.

A **macska** is szereti a halat, de kerüli a vizet.

Alamuszi **macska** nagyot ugrik.

Ha nincs otthon a **macska**, táncolnak/cincognak az egerek.

Kerülgeti, mint **macska** a forró kását.

Úgy játszik vele, mint **macska** az egérrel.

Csúnya **madár**, amelyik a saját fészkebe piszkít.

**Madarat** tolláról, embert barátjáról.

Ha kell, menj **magad**, ha nem kell, küldj mást.

**Magad** uram, ha szolgád nincs.

Mindenki **magából** indul ki.

Aki **magasra** hág, nagyot esik.

Olyan messze van tőle, mint **Makó** Jeruzsálemtől.

Hol **malacot** ígérnek, ott zsákkal forgolódjál.

Két **malomban** örölnek.

Valakinek a **malmára** hajtja a vizet.

Két **malomkő** közt őrlődik.

Úgy él, mint **Marci** Hevesen.

(A)Ki sokat **markol**, keveset fog.

Meghalt **Mátyás** király, oda az igazság.

Ne igyál előre a **medve** bőrére.

Vagy **megszokik**, vagy megszökik.

Ami nem **megy**, nem kell erőltetni.

Meg sem fogtad s már **melleszted**/kopasztod.

Bedobták a **mélyvízbe**.

Túl szép a **menyasszony**.

Aki **mer**, az nyer.

Kétszer **mérj**, egyszer vágj.

Ki minek nem **mestere**, hóhéra az annak.

Ki-ki maga **mesterségét** folytassa.

**Messziről** jött ember azt mond, amit akar.

Elhúzza előtte vagy az orra előtt a **mézesmadzagot**.

Több is veszett **Mohácsnál**.

Ha a hegy nem megy **Mohamedhez**, Mohamed megy a hegyhez.

Egyet **mondok**, kettő lesz belőle.

Olyat **mondok**, hogy magam is megbánom.

A **mór** megtette a kötelességét, a mór mehet.

Amilyen a **mosdó**, olyan a törölköző.

Védi a **mundér** becsületét.

A **munka** dicséri mesterét.

Ég a keze alatt a **munka**.

Elmenne a **munka** temetésére.

Hamar **munka** ritkán jó.

Jó **munkához** idő kell.

**Munka** után édes a pihenés.

Aki a **nád** között ül, olyan sípot csinál, amelyet akar.

Össze kell húzni a **nadrágszíjat**.

Minden **nagynak** kicsi a kezdete.

Nincs új a **nap** alatt.

Több **nap**, mint kolbász.

Nyugtával dicsérd a **napot**.

A **néglábú** is botlik.

**Nem** enged a negyvennyolcból.

**Nemakarásnak** nyögés a vége.

A könnyű is nehéz a **nemakarónak**.

A **nép** szava Isten szava.

Gyáva **népnek** nincs hazája.

Az **nevet** igazán/legjobban, aki utoljára nevet.

Ahol **nincs**, ott ne keress.

Ami **nincs**, abból nem lehet baj.

Aki **nyáron** nem gyújt, télen keveset fűt.

Egy fenékkal/seggel két **nyerget** nem lehet megülni.

Az előtt **nyilat** nehéz visszahozni.

Ki két **nyulat** hajt, egyet se fog.

Kiugratja a **nyulat** a bokorból.

Még a **nyulat** meg sem lőtte, a fazekat már a tűzhöz tette.

**Nyulat** láttunk, nem lesz szerencsénk.

Más kárán tanul az **okos**.

Az **okosabb** enged.

**Olajat** önt a tűzre.

Annyian/Olyan sokan vannak, mint az **orosok**.

Végén csattan az **ostor**.

Az **ökör** csak ökör, ha Bécsbe hajtják is.  
Könnyű tizenkét **ökör** után eltolni egy szekeret.  
**Ökröt** a szarván, embert a szaván lehet megfogni.  
Szomjas **ökörnek** a zavaros víz is jó.  
**Öndicséret** büdös.  
Az **ördög** nem alszik.  
Az **ördög** vigyen el!  
Fél tőle, mint **ördög** a szenteltvíztől/tömjéntől.  
Nem olyan fekete az **ördög**, mint amilyenek festik.  
Veri az **ördög** a feleségét.  
Ha **ördöggel** lakol, ördöggé kell lenned.  
Add az **ördögnek** kisujjadat, egészen elkap.  
Az **ördögnek** is kell olykor gyertyát gyújtani.  
Tartozott az **ördögnek** egy úttal.  
Jó, csak az **ördögök** rosszak, hogy el nem viszik.  
Nem jó az **ördögöt** a falra festeni.  
Jó az **öreg** a háznál.  
Nincsen **öröm** üröm nélkül.

Otthagytá, mint Szent **Pál** az oláhokat.  
A jó **pap** holtig tanul.  
A **pap** se beszél/prédikál kétszer.  
Kinek a **pap**, kinek a papné (nekem a lánya).  
A **papír** türelmes.  
Nem minden/mindig **papsajt**.  
Verekedő **pásztorok** közt jó dolga van a farkasnak.  
Hosszabb a **péntek**, mint a szombat.  
Kis **péNZ**, kis foci.  
**PéNZ** beszél, kutya ugat.  
Rossz **péNZ** nem vész el.  
A **péNZnek** nincs szaga.  
Ismerik, mint a rossz **pénzt**.  
Úgy került bele, mint **Pilátus** a krédóba.  
A **pokol** országútja is jó szándékkal van kikövezve.  
Elszabadult a **pokol**.  
**Pokolban** is esik egyszer egy ünnep.  
Felteszi az i-re a **pontot**.  
A **pontosság** a királyok udvariassága.  
Senki sem **próféta** a saját, maga hazájában.  
Fogadatlan **prókátornak** (eb)szar a fizetése.  
A **puding** próbája az, hogy megeszik.  
Ez csak **púp** a hátunkon.

**Rend** a lelke mindennek.  
**Rendnek** muszáj lenni.  
A **rest** kétszer fárad.  
A **retek** reggel méreg, délben éték, este orvosság.  
Amit nyer a **réven**, elveszti a vámon.

Alvó **róka** nem fog nyulat/csirkét.  
Egy **rókáról** két bőrt nem lehet lehúzni.  
Minden út **Rómába** vezet.  
Könnyebb **rontani**, mint építeni.  
**Rossz** a rosszal, de rosszabb a rossz nélkül.  
Minél **rosszabb**, annál jobb.  
Nincsen **rózsa** tövis nélkül.  
Nem a **ruha** teszi az embert.  
**Ruha** teszi az embert.

Megállja a **sarat**.  
Felszedi a **sátorfáját**.  
Ha begyógyul is a **seb**, megmarad a helye.  
Könnyű **sebet** ejteni, de nehéz gyógyítani.  
A **semminél** a kevés is többet ér.  
Nesze **semmi**, fogd meg jól.  
**Semmiből** nem lesz semmi.  
Új seprű jól **seper**.  
Aki **siet**, elkésik.  
**Simon** bíró hajtja a lovat.  
Fél lábbal a **sírban** van.  
Megfordul/Forog a **sírában**.  
**Sóbálvánnyá** változott.  
Úgy még **sohasem** volt, hogy valahogy ne lett volna.  
Mehet a **sóhivatalba**.  
Ki **sokba** kap, keveset végez.  
A **sólyommadárnak** nem lesz galamb fia.  
A **sorok** között olvas.  
Kilóg a **sorból**.  
Feltalálta/Felfedezte a **spanyolviaszt**.  
Átveszi/Átadja a **stafétabotot**.  
**Suba** subához, guba gubához.  
Elveti a **sulykot**.  
**Suszter** maradjon a kaptafánál!  
**Süketek** párbeszéde folyik.

A **szabadság** drágább az aranyból.  
Nincs **szabály** kivétel nélkül.  
Akkora a **szája**, mint a Bécsi kapu.  
Ne szólj **szám**, nem fáj fejem!  
Sok **szakács** elsózta a levest (az ételt).  
**Szálka** valakinek a szemében.  
Adj a tótnak **szállást**, kiver a házból.  
A fuldokló ember a **szalmaszálhoz** is kap.  
Egy **szalmaszál** sem tesz keresztbe.  
Áll, mint **szamár** a hegyen.  
Eltűnt, mint szürke **szamár** a ködben.  
**Szamárbógés**/Ebugatás nem hallatszik a mennybe/az égbe.  
Nem kell keverni a **szart** (mert még büdösebb lesz).  
Csörög a **szarka**, vendég jön.

Sokat akar a **szarka**, de nem bírja a farka.  
Eltalálta **szarva** közt a tőgyét.

**Szeget** szeggel.

A **szegény** embert még az ág is húzza.

**Szegény** ember vízzel főz.

**Szegénynek** a szerencséje is szegény.

Két **szék** közt a pad alá esik.

Akinek a **szekerén** ülsz, annak a nótáját fűjjad.

Kifelé áll a **szekere** rúdja.

Ne fuss olyan **szekér** után, amelyik nem vesz fel.

Nincs oly rakott **szekér**, melyre még egy villával ne férne.

Aki **szelet** vet, vihart arat.

Kifogja a **szelet** a vitorlájából.

**Széllal** szembeszállni nem lehet.

Forog, mint a **szélkakas**.

Kiengedte/Kiszabadította a palackból a **szellemet**.

**Szélmalomharcot** vív.

Több **szem** többet lát.

Amit a **szeme** meglát, a keze nem hagyja ott.

Szép a **szeme**, de ördög a szíve.

Úgy vigyáz rá, mint a **szeme** fényére/világára.

Más **szemében** a szálkát is meglátja, a magáéban a gerendát sem.

Egyik **szemem** sír, a másik meg nevet.

**Szemesnek** áll a világ.

**Szemet** szemért, fogat fogért.

Kiszúrja valakinek a **szemét** valamivel.

Többet hiszünk a **szemnek**, mint a fülnek.

**Szemtelen**, mint a piaci légy.

Rendben van a **szénája**.

Minden **szentnek** maga felé hajlik a keze.

Kiteregeti a **szennyest**.

A **szerelem** vak.

Mindenki a maga **szerecséjének** kovácsa.

Jó **szerszám**, fele munka.

Új **szita** szegen függ (aztán az ág alá kerül).

Ami a **szívén**, az a száján/nyelvén.

A szép **szó** az ellenséget is kibékíti.

(Mondott) **Szóból** ért az ember.

Száz **szónak** is egy a vége.

Szép a **szava**, de ördög ő maga (az eha [mája]).

Egy a **szoba** a kemencével.

„A férj és a feleség egyaránt felelős közös dolgaikért.”

A **szomszéd** rétje mindig zöldebb.

Jobb a jó **szomszéd** sok rossz atyafinál.

Kibújik a **szög** a zsákból.

**Szöget** ütött a fejébe.

Savanyú a **szőlő**.

A **szónyeg** alá söpri a kérdést/problémát.

A **szúnyogból** is elefántot csinál.

A **szükségből** erényt kovácsol/csinál.

Ahol nagy a **szükség**, közel a segítség.

**Szükség** törvényt bont.

Nehéz **szülés** volt.

Kitették a **szűrét**.

Addig nyújtózz, ameddig a **takaród** ér.

**Tál**, kanál nem lehet csördületlen.

Lefelé **tapos** és felfelé hajlong.

Sötétben minden **tehen** fekete.

A nagy **teher** is könnyű, ha sokan emelik.

Korán meglátszik, mely **tejből** lesz jó túró.

Nem fenékgig **tejföl**.

Szegény, mint a **templom** egere.

A **tények** makacs dolgok.

**Tévedni** emberi dolog.

Ami **tiéd**, tedd el, a másét ne vedd el.

Tanulj **tinó**, ökör lesz belőled.

A **tisztaság** fél egészség.

Egyik **tizenkilenc**, a másik egy híján húsz.

Idegen **tollakkal** ékeskedik.

A nagy **tolvaj** leszakad, de a kicsi felakad.

Jobb a **torkát** metszette volna meg a bába, mikor köldökét metszette meg.

Azt se tudja **tök**-e vagy túrós étek.

(Azt se tudja, eszik-e vagy isszák.)

Olyan, mintha **tökre** hánynál bojtortját.

(Borsót hány a falra.)

Szél a **tölgyet** ledönti, de a náddal nem bír.

Bedobta a **törölközőt**.

**Tréfából** is lehet igazat mondani.

A **tudás** hatalom.

A **türelem** rózsát terem.

Két **tűz** között van.

Aki közel van a **tűzhöz**, az jobban melegszik.

A **tűzzel** nem jó játszani.

**Tűzoltó** munkát végez.

TYAmelyik **tyúk** sokat kotkodácsol, keveset tojik.

Annyit ért hozzá, mint **tyúk** az ábécéhez.

Az igazságot a **tyúk** is kikaparja.

Vak **tyúk** is talál szemet.

Máma egy **ujjal**, holnap tíz körömmel.

Az **ujjunk** sem egyforma.

Aki **urával** pöröl, Isten annak orvosa.

„Régen rossz annak, aki feljebbvalójával vitába száll.”

Az **úr** a pokolban is úr.

**Urak** kérése parancsolat.

Nem jó nagy **urakkal** egy tálból cseresznyézni.

Nem lehet (Nehéz) két **úrnak** szolgálni.

Adj **Uramisten**, de rögtön!

Fel is **út**, le is út.



Legjobb az egyenes **út**.  
Járt **utat** a járatlanért el ne hagyj!  
Megjárta a damaszkuszi **utat**.  
Zöld **utat** kap.

Ebül szerzett **vagyon** ebül vész el.  
Akinek **vaj** van a fején, ne menjen a napra.  
**Vak** vezet világtalant.  
A **vakok** közt félszemű a király.  
Jobb **valami**, mint semmi.  
**Valamit** valamiért.  
Hadd morogjon **Varga** Pál, csak jó sarut varrjon.  
**Varga**, ne tovább a kaptafánál.  
Aki **varjat** akar lóni, nem pengeti íját.  
Ezer **varjú** ellen elég egy kő.  
Láttam én már karón **varjút**.  
**Varjú** a varjúnak nem vágja ki a szemét.  
Addig üsd a **vasat**, míg meleg.  
Két/Több **vasat** tart a tűzben.  
Kettőn áll a **vásár**.  
A könnyebb **végét** fogja a dolognak.  
Nem rejti **véka** alá a véleményét.  
Ha akarom **vemhes**, ha akarom, nem vemhes.  
Akármilyen kedves **vendég**, három napig untig elég.  
Harmadnapi **vendégnek** ajtó megett a helye.  
Hívatlan **vendégnek** ajtó megett helye.  
A **vér** nem válik vízzé.  
A **verebek** is csiripelik.  
Jobb ma egy **veréb**, mint holnap egy túzok.  
Aki másnak **vermet** ás, maga esik bele.  
**Vert** viszen veretlent.  
Ki mint **vet**, úgy arat.  
**Vihar** egy pohár vízben.  
Ha megcsordul **Vince**, tele lesz a pince.  
Lassú **víz** partot mos.  
(Nem) Olyan, mint a teknőben ingó **víz**.  
([Nem] köpönyegforgató.)  
Sok **víz** lefolyik még addig a Dunán.  
Sok **víz** lefolyt azóta a Dunán.  
**Vizet** prédikál és bort iszik.  
A hideg **vízre** valót sem keresné meg.  
Aki fél a **víztől**, nem eszik halat.

A **zavarosban** halászik.  
Megtalálta **zsák** a feltját.  
**Zsákbamacskát** árul/vesz.